

Priđplata na ciltu god. 3 for. na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Serbitu 30, 15, 7½ groša. Izlazi svake Nedělje jedlanput.

Uz svaku svakovestnu predmetu molimo na uredničtvo uputiti.
Napišite neprijemno

God. III. U Kalači

U Četvrtak 21. Ožujka 1872.

Broj 12.

ZAKON ZA USTROJENJE UGARSKIH OB- ČINAH OSNOVAN NA DIETI 1871.

I. Kada se ovoga zakona osnov nanitjen po ministarstvu obnarodovao, onda smo već izrazili naše mišljenje, i kazali : da ovaj neće u veliko poboljšat stanje občinsko, buduć da se time sloboda po samoupravu na kapčice dieli.

Oni naši državnici : kojima srce boli što nije sve po starom ostalo, uvijek običaju, tim razlogom izići na mejdan : da pučanstvo još nije dozriao do podpuna uživa samouprave. Al s ovima nije vriedno skupo vrieme gubiti premda nećehu da uvide : da se samouprava uči u samoupravi.

Buduć je zakon već i kraljevskim rukopisom potvrđen to nam ne priostaje drugo : već ga častju pozdravit i toliko dobra iz njega crpiti : koliko okolnosti dozvoljavaju.

Diete je u odnošaju s roditeljem i bratjom, roditelji s občinom. Občina sa županiom a župania s ministarstvom i drugim županiama. Ove i kraljevske varoši skopčavaju se s ministarstvom priko njihovih föispanah a občtine manje i veće po kotarskih sudcih koji su u magjarskoj solgabirovi.

Dakle solgabirovi su prvi ravnatelji svake občtine — bez nji se ni maknuti nemože nijedna občtina, premda se kaže : da občtina svoje nutarnje poslove samoupravlja, al to je samo rečeno — jerbo onaj § koji svaku novčanu ustanovu županii podvrgava — svu moć občtinsku progutava.

Al ipak ima občtina samoupravu, pod tutorstvom solgabirovljevih, dakle dužni smo znati kako valja ovu obavljati zakonito.

Sabor naredjiva da se zakoni u svakom jeziku iz-

daju. Ovake bi dakle trebalo u svaku občtinu uneti i to u mnogih primerih, ako ne drugčie a ono na trošak občinski svakom biraču uručit, jerbo je to čudna samouprava, kojaje u Pešti osnovana i po najviše samo do znanja biližnikovi dospila. A toliko znamo da i u ovom redu nisu svetci, koji bi svietlost volili, nalazi se gdje koji i med njima komu su milie tmine, skoro je jedan u občtini A. u Bačkoj ruglo izveo iz neznanosti svojih občtinarah — kada je rekoh : da mu je data vlast ma kojeg oglobiti sa 15 fr. ako bi red po njemu ustanovljen narušio, ili što proti njegove čudi rekao. To naravno svaki mudar čoviek zna : da je ovo prisna laža al takvi dostigne svoju ciel, buduć mu pomaže neznanost a država se o tom nebrine : da barem ovaj zakon dospie do občeg znanja. Tako nam se čini : da bi ovo bila jedna od najvažnii dužnosti solgabirovski. pa bi se i oni lahkše kretjali u svojih poslovih, jerbo bi občinari dobro upamtili : šta se njih tiče ili netiče. Ako se solgabirovi nestaraju o tom da prije ustrojstva svakom čovieku u ruke dodje zakon, onda odaju : da im ne stoji toliko o prosveti koliko o mraku.

Rekosmo da občtina sastoji od pojedinih osobah, i od onih familiah koje se sačinjavajuh od osobah. Rekosmo da ova občtina ima svoje odnošaje prama županie i cile domovine, n. p. svojim imetkom i mišicam svojih sinovah mora pomagat : da se domovina obrani, da se upravlja. Takodjer je u svezi sa županiom i tu mora platjat onaj trošak, koji treba da se uprava županijaska vrši, a osim toga ima svoju domaću upravu, i to je duševna i svietovna po kojim načinu se razdieljivaju i dužnosti.

Rekosmo da občtina sastoji od pojedinih osobah, koje su sve u občtinu unitjene, al poklem ima ljudi koji se iz jedne u drugu priseljavaju, zato na svakog pojedinog spada dužnost, da se usnuje u onu občtinu, kuda

se priselio. Ja imam pravo izkat da me prime u obćinu i to riećom ili pismom. A obćina ima dužnost mene primit ako nisam pod kakvom griešnom tražbom ili nisam pod sudbenom kaznom.

Samouprava se vrši po zastupstvu, i poglavarstvu. Ovo i ono biraju svi obćinari — koji broje već 20 godinah, platjaju u obćini — zemljarinu, kućarinu i osobene zasluge porez a koji pak samo ovaj posljednji platja taj valja da stanje nezavisno zauzima.

D O P I S.

Subatica, 16. Ožujka. Naumio sam još koju napisat, pak onda budite sigurni, da vam neću skoro vrata otvorit. Jer Bogu hvala vrijeme je već nastalo, da se pero izmine s oraćicam. Buduć da svaki razgovor onda samo dobiva svoju cinu : ako smo se po njemu ubavistili o kakom plodonosnom radu. To ako se ostvari kod nas, ondaćemo mi Subatćani mnoge seljane nadići, jerbo valja oćitovat : da se ove zime mnogo rieći prosulo u našoj varoši.

No da se svaka u klicu zametne baš nebi ni želio. Pošto je to već navadno : da mi livaci i netražimo da pofalimo desnake, al u tom se nebi valjada ni desnaci smutili, jel što se metiva nakupi i pod njihovom penđerom to se odbaca prid našu kapiu. Već samo mi je mućno : što se o desnoj i livoj strani tako zaratimo ko dobra bratja, kad oćevinu razkidavaju.

A da se dobro promislimo, — lahko bi se izmirili. Na livoj, strani obeća je se sjaset. A ja mislim da se ni jedan desnak nebi ljutio da se ta obećanja i ostvare. Doduše desnaci za sad neobećaju, već nas sladkom nadom hrane: da će nam zemlju tako opraviti, pak će sve medom i mlikom kipti, ko u Biblii ona sveta zemlja.

A tako mi se čini : da nas livakah takvih nije malo — koji rado skorup skidaju, i iz košnica medene sate izrivavaju.

Nikojim livakom samo to ne zvoni dobro u ušima — što desnaci i to govore : da će nas tako lipo urediti, pak će imat svaki svoju uzdu, koja će ga držat na stazi, da tamo i ovamo nešalabaza. No kano livak i virujem da će tako što biti, jerbo vidim, da su varmegje i varoši uredili, i uzdu svakog činovnika u ruke fõispana pridali, a solgabirovu one od obćinah. A svih fõispanah uzde drži u ruki ministar nutarnji dilah, dakle nije se bojat : da će kola skrenit s onog puta, na kog ih uputi ministar predsjednik, pošto su opet u njegovoj ruki uzde svih ministarah, dakle mora pripoznat svaki ćovik : da će imat putokažu ; a koji je kadgod u onih atovih putovo — koji se od Subatice do Pešte protežu — taj će ljubit ovake dobrotvorne ruke, koje nas liepo uputjavaju : da se u atovi nezabanamo. A možda će to po nas i dobro biti, premda naše želje baš neobićaju stalne biti. Mi se tužimo na zloćeste puteve, al kad ko napomene : da za dobre puteve valja platćat, onda se po glavi češemo. Mi se ljutimo kad nismo sigurni ni kod, kuće ni na salašu, već svagdi moramo stražariti, da nas tolvadji, i razbojnici neiznebuše, a kad gr. Radaya, ovake kupi i u tvrdjavu Segedinsku ih sabira, onda tužbom napunjavamo svit : da nismo prama obeđe sigurni, prosti ljudi imadu dobru glavu i nikad nezaboravlja ju na ono: što im se obećalo, dakle mi jedva čekamo da već nastane vrijeme da nam uzkipi zemlja mlikom i medom, nije vajde tajit, to nam neidje baš od volje što je kopamo i oremo, pak nam mnogo puta plodi kukolj, palamudu i trnje, a onda valjada nebi trebalo ni radit ako bi to blaženo doba nastalo. No odkud će to mliko i med izticit o tom mi tako malo taremo našu glavu, ko o onom : što nam rekoše o prošastoj promini — da će se subatićke pustare dilit, hoćel svakom dotić i šta će mo s onim činit komu nebi doteklo, to mi nepitamo, košto ni ono: odkuda bi se naknadili oni miliuni ako bi se duvanska trafika, i akcisa ukinula, time neka taru glave zakonõe, mi samo želimo da svaki pie svoje vino i meso jide bez plaće, pak se na-

puši jeftina duvana, buduć nam je kukolj i višnjovo lišće dosadilo.

Nama je dosta ako kažu : neće te popove, učitelje platjat to će sve platjat država, no da ta država ni poture neima, ako joj mi neplatjamo, nama ni na kraj pameti nije. Ipak samo još to čekam da će obećat, da nećemo ni varoške činovnike platjat, niti katane davat, jerbo nam nije baš povoljno kad ćujemo, da se po stotinu hiljada potroše u varoši i do 100 momakah iznesu svake godine iz varoši, mi bi volili: da naši sinovi ostaju kod pluga, jerbo se bojimo, da će se naućit prije već bez posleno živit, nego što bi nastalo vrijeme kada će mo mesa jisti i vina pita i onda ako neuzradili budemo. A donle dok zemlja samo, radja kruh, dokje gorko i trudno obradjavamo, ništa mi nije terešnie već gospodara u kući držat koji bud neradi, bud još i mir u kući pobunjiva.

Vi kažete : da se ovi naši zakonõe o tom brine kako bi nam život olakšali, al prostite mi što ja još to nemogoh uvićbati, buduć svake godine vidim : da se više troši, svake godine više katanah ište, a ja katane smatram tako : ko dug u kući, koji ne samo da ništa nedonosi, već svake godine naš trud odnosi, gospodo! nebi vi znali izmisliti kakvi način : da se domovina obrani, al da nemoraju svi naši sinovi, sve svoje poslove prikidat pak ići ućit dangubit, jel ako se to neprićine, mi će mo stari morat kosom navat, pak to nije dosta već još veći i veći porez platjat, dok se naši mladji od varoši do varoši šetaju u najveće posleno doba. No ako bi i tako ostalo nebi nas bolilo, jerbo velite : da će te ih uz železnice ponamištat ; al to nam teške brige zadaje, šta će onda biti ako ova miesta popune, kuda će onda s onima koji kasnie dojdju. Jel da se ovaki posla nemašaju, to vidi no; buduć voli svaki najmanji pandur biti nego nadnićiti. Niki duh gospoštine je nas objahao i to sve zato : što ljudi misle da koje gospodom postao tomu se nedolikuje radit. Kod nas svaka propalica izprije sebi poštenje, samo još radinost nije sebi toga stekla ; jerbo ta mnoga obećanja silne su prazne nade u nami uzbudila.

Istini za volju triba kazat : da naši vodje taka masna obećanja neobićaju ćiniti, al ima takvih ljudih koji šta su ? nemogu vam kazat, jel niti su ućeni, niti poljodilci ili zanatlie. navadno onda ih vidiš, kada je nastala kakva promina onda ponove kaputa, onda su u svakoj miani rano i kasno, jezik imadu odrišen, ako bi mi slobodno bilo rieći stvarat reko bi da su trćilaže, ovi obećaju sve ono što nije njihovo, i nadju ljudi koji to poviruju. No nemojte nas zato sudit, zar ućeni nisu virovali, kad su im 1848, i 49 godine obećavali : da će sad inglez sad francus, sad talianac dojtji u pomoć, bog mi prostio grije al bilo je i takvih koji su i tu ludoriju povirovali : da će se turćin izbećit, pak će silnu ozmanliu u ugarsku usut. Jedan Livak.

? Pešta, 12. Ožujka. Nikako slučajno desio sam se i sam u pristolnici našoj, kada je sridnja livićarska stranka u nedilju svoju veliku konferenciju — dogovor — ovde držala ; pa kao ne magjar — opet zaželim u ovoj prisutan biti, ne za to, kao da nebi znao, kakovo obećanje mislu ne magjarskim narodnostima zadati ? — u naprid već znajući, da tu nikakovog berićeta za nas biti neće, zbog ćega sam sebi odmah i priduzeo ulogu gledaoca na sebe uzeti, mireći ćudnovato dila tih pametnih ljudi, koji misle na stolicu vlade skorim doći — a odud zaboravljaju na glavne faktore — ćinitelje — posridstvom kojih je njima jedino moguće do te željene cilji doći, ne gledu narodnosti za sebe pridobiti, niti stavljaju na zastavu svoju podpunu ravnopravnost svijuh narodnosti u ugarskoj živećih, kao što se to prilići jednoj kako sebe ona naziva „sloboda“ umnoj — liberalnoj — sranki, već na protiv, jedan od glavnijih vodja Kolom Tisa u govoru svome naglašuje, kako neznam ko? pribacuje livoj sranki šurovanje sa narodnostima, protiv ćega se on ogradjuje i veli : da će duse samo pravedna zahtivanja narodnosti, koja ne bi bila protivna zemaljskim zakonima svagdar od ove stranke uvaćiti, ali taj polićiķi don quichota

ne rečenam ni jednu izblishe, koji bi taj od poznatih zahtiva narodnosti bio protivan zemaljskim zakonu? i zar „podpomaganje škula narodnosti i viših zavoda od strane vlade, kao što je to bio slučaj kod braće naše srba, radi pomoći novčane iz državne blagajne za novosadsku gimnasiju, protiv čega je i isti junak u saboru glasao da je protivno zemaljskim zakonima? kao i uvadjenje profesorske stolice za nauku bunjevačkog jezika na gimnasiji u Subotici, da bude protivno zemaljskim zakonima? Ako to drži ova sridnja livičarska stranka za protivno? onda zbogom! i mi ne magjarske narodnosti odnosno Bunjevci i Šokci nemamo i nemožemo imati sveze sa ovom napomenutom strankom već moraćemo prigrliti program Kosutov, po kojim narodnosti moraju se sasvim izdovoljiti i njima puno pravo dati, dok ove druge stranke „deakovska i sridnja livica“ to ne misle dati. Dakle šta nam valja raditi? Ne treba nam pored, već baš protiv njih ići.

Kad bi ovi ljudi i iskru poštenja u sebi imali, ne bi mogli a ne bi ni smili tako o nami ne magjarskim narodnostima govoriti, kadasmoin na toliko mista, i u tolikim prilikama na ruci bili, i bitku izvojevati pomogli; da nije bilo nas, ne bi toliko livičarskih poslanika iz Bačke, Banata, Baranje i Stolnobiogradske županije u saboru sidilo, a to ponajbolje u palog sridnjoj livici ide — dakle ako i nebijoj sasvim po čudi išlo zauzimati većma za narodnosti, ono bar iz svoga sobstvenog interesa tribalobi to da činu, ako želu za svoja. dila ne kazneni da ostanu!

Istina, da mloge ljude poznajemo iz ove sridnje live stranke, koji u privatnom dodiru i razgovoru s' nami, mlogo što šta obećavaju raditi za nas — i odobravaju zahtive naše, ali kad dodje stvar do dila i istine, onda se izvuku — ili što su duhom slabi, ili stosu dvoilični? svakako ni jedno od ovoga na čast njima ne služi!

Ta eno Kosut ne živi medju nami, pa su mu okolnosti naše bolje poznate nego mlogim poslanicima na saboru, i on se za našu pravednu stvar mlogo većma zauzima, nego dikoi naš poslanik kojegasma mi birali i na sabor poslali, da nas brani i zastupa, kad tamo? a on mukom muči, ili šta je još gore, protiv nas t. j. protiv interesa svojih sobstvenih birača radi — ovakovih ima dosta, i mi bi njihova imena bez da bi svoju dušu prid Bogom ogrišili, ili svoje časno lice prid svitom pocrnili, na javnost izneti mogli; ali mislimo, šat i na to dodje red i bolja zgoda.

Sad ću pak da izpričam redom, kako je bilo na tome spomenutom dogovoru?

Prija jednoga dana držanaje pridkonferencija, na kojoj je odluka dokonata; zbog ponašanja live stranke prilikom novih izbora poslanika na sabor — tu su ujedno označene i ličnosti koje se imaju birati za sridištni i pomistne odbore.

U nedilju na dan konferencije — dogovora — bila je varoš vrlo živahna i kako redarstvo tako i vojuici bili su na oprezu — da se po okolnostima red ne naruši.

Oko deset sati u jutru povrvio je silan narod u redut-sku dvoranu (koja inače do 5000 osoba može u sebe primiti) gdi se moglo jedino sa ulaznicama (na tu cilj izdatim kartama) pristupa imati, pored kojih je nikih 3000 osoba u nutri bilo.

Pošto je Kolom. Gyzya kao prisidnik zbora kratkom besidom prisutne pozdravio, razloži Kolom. Tisa u podužem svom govoru cilj livačkog zbora — posli kojega se usvoji odluka od pridkonferencije pridložena, i kako sridištni tako i pomisni odbori budu izabrani. Pri čitanju imena Mavra Jokaija, pojavio se želja ovoga viditi, koji se zboru ukaže i u jednoj pune šale i satyre — peckanja — besidi, pozdravi skupljeni zbor, za ovim je govorijo niki Nosoda, koji je pridlagao, da se onom odboru koji je sastavio odluku i zbor priredio, u zapisniku povirenje i zahvalnost izjavi, čemu se protivio K. Tisa, da nebi imalo to vid kakove sujete i sebič-

ne težnje. Jedan opet pridloži: da se krajnja livica i sridnja spoje — fusioniraju — proti čemu govorio je Černatonjija, da to nemože biti, pošto su ove stranke dvi sinke (árny) jednoga stabla i svaka svoj osobeni pravac i cilj prid sobom ima, ali kada nužda i potriba zahtivala bude — onda se znaju složiti, kao i sad u posljednje doba što to vidimo — niti je potribo tu govoriti o sjedinjenju — fusiji — kada ova sama sebe stvara; kad je pak govornik ime Kosutovo napomenuo, nije bilo kraja Éljen-u!

U dva sata po podue držan je Banket — veliki ručak — u balvanskom sokaku pod br. 10. a Erdeljci i s' onu stranu Tise živeći davali su za sebe kod lengerak takovi ručak. Na prvom mistu bio je stola ravnatelj K. Gyzya a na drugom K. Tisa, zdravica je bilo mlogo — ali osim mladog spisatelja Šandora Hegeduša nije se ni jedan drugi našao, koji bi bio narodnostima nazdravio! ovom poslednjim sam se ja istina ne zvanično no samo privatno zahvalio na istoj zdravici pošto sam, kao što sam odmah u uvodu ovoga mloga dopisa naznačio, samo gledaoc u tome društvu bio. „Vridno je to znati, kada je Adam Lázár na Kosuta nazdravio — uskliku nije bilo kraja — ali neznam iz kakvog uzroka Černatonjija prodere*) se i reče: da se on ogradjuje proti takih demonstracija kakove se smeraju učiniti sa izazivanjem imena Kosutovog, koji nije u zemlji. Na ovo podigne se velika larma i Černatonjiju učutkaju, a imenu Kosutovom podigne se i opet dugotrajno Éljen! Evo čujte! ovo je onaj muž koji ne pristano savetuje svojim sunarodnicima da izdovolje narodnosti u Ugarskoj, pa za tomu i jeste ime poštovano i uvaženo kod svijuh gradjana ove naše mile domovine, bez razlike vire i narodnosti. Daj Bože, da Kosutev glas u tome pogledu ne ostane glas vičućeg u puštinji!

Taj dan u večje bila je i velika bakljada prid stanom kluba livičarskog. Dopisnik.

R A Z N E V I S T I.

— Nas južne Slavene Bog miluje, buduće nas topi silnom vodom u Bačkoj, Banatu, Srijemu a vrhu tog u Slavoniji i Hrvatskoj — oskudicom kazni. Molimo se Bogu: da povrati vode u vrila — a oskudicu po prinescima milosrdnih rukuh odvrat. Od onih miliunah koji se troše na polipšanje Pešte, nebil bolje bilo koji žrtvovati na prokope, i puteve? Čekamo odgovor od desnakah, koji vladaju svim državnim silamih.

— Jesenas su desnaci, držali u Pešti zemaljsku skupštinu, i toliku su silu izvili u govorih: da je Reforma kazala: da bi dostatni bili ugarsku na novo osvojiti 13. Ožuj. sastavili su taku skupštinu Livaci vele da ih do 3000 bilo. Ako će mo i ovu po glasu suditi valja će priznat daje snažna bila, buduće je vika čak u Turinsku odaju Kosuthevu doprla. Zovuga kući, valjada nije konac dosta zamršen u Austro-Ugarskoj? Valjada je dosadio mir? Mladji naraštaj — nije vidio groznje godine 1848 i 49. al vodje? šta oni misle, i sjedne i sdruge strane? Jedno je sigurno: da razdor neće spasiti Ugarsku. Njezin jedini prijatelj biti će koji znao bude nemagjarske narodnosti izmiriti. A svaka druga politika sije mržnju — koju će požet buna.

— „Pest. Lojd.“ javlja: da unioniste drže u Zagrebu kod exbana Raucha izborne Konferencije na koje revno dolazi i g. Vakanović banski namiestnik. Sigurno je u toj za dobro pronadjeno: da se kraljevski Dopis kojim se sabor razpuštao, u neizbrojenih primerih razastire, i narodna stranka kano nepomirljiva označi. Buduće smo pučke prosviete iz srca prijatelji, to nemožemo odobrat ovako sriedstvo, koje ruglo počinjava od pučke neznanosti. Da je narodna stranka pomirljiva — to je priznao magjarski ministar grof Lonyaia u Beču i Pešti.

*) U prošlosti je uzrok nepristojnosti navedena prizora koji ne-

— Srbske Crkvene občine nalaze povriedjenu svoju viersku samoupravu u namiri ministarskoj, koja bi rada na stranu bacila kongreske zaključke, i po starom obhadjala, redom izražavaju svoju vruću želju : da se crkveno saborski zaključci potvrde.

— Austrijski nimeci sve jednako glade poljake, daim se kakogod neizkliznu, skoro je knez Auersperg ministar predsjednik u saboru izjavio : da će se nimeci jedino spoljacih nagoditi, baš zato : da drugi slaveni izgube i nadu : da će kadgod dospiti do ravnopravnosti.

— Da su nimeci dosta dugo gazili po Taliani, to sav sviet znade. Al to nezna da im Taliani zahvaljuju na račun Franceske i Austro-Ugarske. Prine pruske prolazi se po Italiji vele da mu je nakana izvižbat, hoćel taliani opet spremni biti s prusom se na tudj račun nagoditi.

— Zastupnici, koji nemagjarske narodnosti danas u Peštanskom saboru zastupaju, nisu radi podupirat naprezanje livačko u zapričenju desnakah o izvodu preinačenja izborna reda.

— Španjunci se ravno dvie godine dana domišljavali — kakog će kralja posaditi na sjajno prijestolje. A sad već u drugu godinu o tom rade : kako bi se ga otresli, pitanje je u kojem slučaju je vladala kod njih razboritost ?

— Bugari izjavljaju da su se od grkah odcipili, i nezavisnu crkvenu upravu osnovali.

G A Z D A L U K.

Krumpir. Baš nesmatram za veliku sriću, što smo već dospili do onog stepena napućenja naših zemaljah : da nam valja više krumpira jist no mesa, buduće sam izkusio da su ljudi zdravii, hrabrii, snažnii, i otvorenii ako se mesom hrane, što neće poricat ni najrevnii prijatelji krumpira. Al šta ćemo kad smo već na toliko došli — da za živine sve manje ostaje prostora, pošto valja zemljišta podorat, da se mogu ljudi zahraniti kruhom.

To nam valja priznati : da je krumpir znameniti dar božanstveni, po veliko dielo ljudstva — jel ako i neznaži suviše tielo i ne oduševljiva srce, a on barem puni želudac odtiska glad, pak umiri obitel. A to je velika blagodat. Dakle zahvalni smo „Gospodarskom Listu“ što nas poučava kako valja krumpir saditi da nam zdrav i obilan plod donese.

U obće svakom poljodilcu valja zabilježiti : da krumpiru nije mila ni suvišna vlaga ni velika žestina al poklem nije dobro zaodiven — tomu ni zima ne godi.

On dakle miluje u podneblju ono što je osriduje umireno, u podvodnoj zemlji gubi i slast, i rod, trieba mu svietlost sunca, i toplina. Dakle komu ovo prikirati, taj nit će se snjime nasladjivat, niti će diečice svoje glad utišiti.

On i na malom komadu veliki plod donese, al premda mu vriža velika na raste, to mu nije povoljno da se kućica uz kućicu ponamištja.

Umni Poljodilci su iznašli : da se bilje hrani sokom, koga crpi iz zemlje i izpodneblja — dakle i krumpiru je tako ko ljudem, ako se mnogi naredjaju uz omanju zdilu, to će pojedinom manje doteći. „Gospodarski List“ veli : da je svakoj kućici potrebno 12 stopa prostora. U dužini 4, a 3 u širini. Što je veoma lahko razmirit — ako se priko oranja uzduž i priko brazda pušta i tako razor načini kudandće suvišna kiša odticat. Al poklem „Gosp. List“ znade : da se krumpirom ponajviše izdovoljavaju siromašnii poljodilci, zato priznaje da nije baš neobhodno potrebno ; da sav taj prostor — gdi je u sridini nastanjena kućica sa svim prazan ostane ! al to neće da se kokuruz bundeva mrkva tamo usije, već samo dozvoljava grah usaditi, al i to ne blizu kućice kojoj valja da ostane mista, da se može okopavat krumpir, i ogrunjanjem uzbusavat. A kad se sije da nedodje dublje u zemlju od dva palca, pak eto ti da ti rodi silan, i zdrav krumpir.

Samo trieba paziti : da vriža svake kućice dobie povoljno miesta, i jedna drugoj hlad nepravi, već se svaka kućica po volji na suncu razgrijava. Ako bi zemlja baš so- parna bila može se zrilim djubretom natoriti, ipak na to valja paziti : da ovo nedolazi u doticaj skrumpirom. Koliko njemu od tog uztriebalo bude, krumpir će sebi i sdaljeg privući. Najbolje je pak tako raditi : da se zemljište na tori prije pod drugu mah kakvu situ.

Odud već svaki poljodilac može uviditi : da krumpir nevalja u nizu, gusto, duboko i u zemlju veoma gnojnu saditi. Pak ako i nebi mogo toliko vriemena na ovu znamenitu situ žrtvovat, da je uredi po izkušanom načinu „Gosp. Lista“ već bio bi umoran za plugom ga saditi, ipak neka ga nemeće u brazdu već neka polaže na vrh brazde, ili po drugi put samo na dva palca, dubljine ore. Jerbo ako su kućice na blizu poredjane, zagusti se vriža i sunce nedopire do ploda, a premda prostora neimamo da zemlju za ogrunjanje iz daljeg uzimamo to je izdubimo, i tako se načinu nika jame koje vodu zaustavljaju, i ova miesta da plodi — uguši rod krumpira.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* **Subotica**, 15. Ožujka. Vrime se opet pokvarilo, kiša je nanovo odpočela padati, putovi su nam se vrlo pokvarili, tako : da mlogih ljudi kola na putu ostaju i kouji u blatu zaglibljuju. Mlogi stari ljudi ne pamtu ovakog hrdjavog puta — za to je i dovoz rane na naš trg vrlo malen, da jedva svakidašnjju potribu sa kolikoćom podnamiriti može- mo. Cina je rani danas bila ova : žito 5 fr, raž 3 fr. 50 n. ječam 2 fr. 40 n. kukuruz 3 fr. 20—25 n. zob 1 fr. 75—80 n. a. vr. požunac.

Cinjenik Pešta 16. Ožuj. Prošavši vašar, trgovci od vune su odputovali; ipak ugovori se sklappaju na strižbu, vuna se dakle jednako drži u cieni. — Svinji, ubilježena ciena 250—400 fn. magj. i srbs. 31—33¼ n. niže vrsti 28—31 n. za izvos. 33¼ n. — Mast gotova 37½—38 fr. sa sudom uročena 37¼—37½ fr. — Slanina sjabane 32½—33 fr. — Loj 30½ fr. — Med izprva 20—20½ fr. kasnie 18 fr. u satina 17—18¼ fr. — Vosak 91½—92 fr. — Šljive 9¾—10½ fr. — Pekmez 11—11½ fr. — Paprika 18 fr. — Muharika 4½—4 fr. 80 n. — Ditelj. franc. 55 fr. tali- an. 45—46 fr. — Bükönja 3½ fr. aust. mir. — Šišarice prve 13¼ fr. druge 10—12 fr. treće 7 fr. srbs. 10¼—10½ fr. 120 fn. — Kože neučinj. Prve pešt. kravie kože 30—31 fr. par sjabane kravie 24—26 fr. nimačke 76—92 fr. maža, amerik. prve 79—75 fr. mž. uroljene 44—45 fr. maža.

CINA RANE. Pešta, 18. Ožujka. Ciena nije pal al promet nije živan. Čisto žito banatsko : 81 fn. 6 fr. 1½ —25 nov. 87 fn. 7 fr. 5—10 nov. tisansko, peštansk stol.-biogr. 81 fn. 6 fr. 20—30 n. 87 fn. 7 fr. 10—15 n. bačvansko 81 fn. 6 fr. 15—25 n. 84 fn. 6 fr. 70—80 n. Raž 78—79 fn. 3 fr. 50—55 n. Ječam 66—68 fn. 2 fr. 70—80 n. Zob 45—48 fn. 1 fr. 80—90 n. Kokuruz miš 4 fr. 10—20 n. Proja 82 fn. 3 fr. 20—35 n.

Visina vode dunavske.

Pešta 18-og Ožujka. : 5' 10" nad 0. opada.

Požun 18-og Ožujka. : 4' 4" nad 0. „

Vrieme. Sv. Josip nam dono kišu s ladmim velikim vitrom.

Poruke uredništva.

Sz.-István : S. G. Najpametnie će biti doći, i spisat, buduće ni vriemena ne dotiče. — Cotinje : G. D. M. Došlo i posljednje, čeka red. — Novi-Sad : G. Jos. S. Rada se družim s mladim ljudih. — V ska : Skoro ću odgovoriti.